

[Ryssland](#) | [Moskva](#) | Magiskt och tragiskt i Moskva

Magiskt och tragiskt i Moskva

SKRIV UT

2006-03-01 Skrivet av Arkivmaterial RES

Alexandra Fucking Åmål Dahlström vill visa Marie Darling Birde varför Ryssland har en speciell plats i hennes hjärta. Marie känner sig först lite lost. Men hon äter blinier, spanar på ryska blondiner och smakar plommonvin hos en tv-älskande pensionär och hennes mamma. Och det blir lite lättare att förstå Moskva.

Text: Marie Birde och Alexandra Dahlström

- Du måste lova att inte tycka illa om Ryssland, det är faktiskt mitt arv och min kultur! Under min uppväxt brukade jag ofta följa med mamma på affärsresor hit och leka med kriter på trottoaren eller grina för att mitt älsklingsporslin tagit slut i souvenirbutiken.

En slags Lost in translation-känsla infinner sig dock redan på flygplatsen i Moskva. Om du söker en helt annan kultur än den du antagligen är van vid har du kommit till rätt ställe. De ryska orden är verkligen jättelånga och konstiga. Fast en fin grej med den ryska kulturen är att de ibland väljer att vända på hur saker verkligen förhåller sig: när det regnar säger de till exempel att det ger god tur och reslycka.

Alexandra förklarar resans upplägg:

- Vi ska hänga med en finansvalp, en restaurangägare, en som har jobbat på kulturministeriet och en klottrare - du måste tycka om Ryssland!

I Moskva heter Moskva Mockba. Det är också det namnet Alexandra använder om staden som hon ständigt tänker på och som hon åker till så ofta hon bara kan. Överallt står stora monument eller byggnader med en lång historia bakom sig. Det är som att gå omkring i ett stort museum, till och med vårt hotell, Ukraina, har ett historiskt värde - som en av de vita, pråliga "Stalinskraporna" som kallas "Sju systrar" och byggdes på femtiotalet för att Stalin ville bevisa Moskvans suveränitet. Överhuvudtaget blir man överväldigad av den här staden som så hårt strävar efter att bli modern och europeisk, men samtidigt dras med en del omoderna element - som de ryska bilarnas vidriga avgaser - och trådbussarna. Ingen av oss förstår hur bussarna

fungerar, men det ser coolt ut. Några dagar senare sitter vi i en av dem och pratar härligt klyschigt om kultur och klasskamp.

Där inte byggnaderna tar över stadsbilden blinkar ljus och reklamskyltar hysteriskt, minnen från Las Vegas kommer tillbaka när kasino efter kasino avlöser varandra längs gatorna. Allt är tydligen ett kasino just nu. Kasino är månadens smak. Om Moskva var en musikstil skulle den vara hiphop - det är stort, blingbling och alla tänker på pengar.

- Den här staden är inget för epileptiker, säger Alexandra. Inte på vintern i alla fall.

Alexandras kommentar:

Luften är fylld av ett magiskt och frostigt slags vemod. Allting glittrar, kvinnorna tar försiktigt av sig sina pälsmössor och stryker håret tillrätta, männen blir redlöst fulla och bedyrar att det är den första gången någonsin de blivit det och de förälskar sig ... Men det där får vänta lite. Först måste vi äta.

Oleg Beglaran är restaurangägare, har känt Alexandra sedan hon var två år och vill välkomna oss till det kulinariska Ryssland. På hans restaurang Donna Klara kan man leva drömmen och bara äta kaviar och dricka rysk champagne. Ryska pannkakor, blinier, serveras antingen med kött eller med persilja, rivet hårdkokt ägg och röd kaviar. Det är inte speciellt dyrt. Servitriserna har fantastiska små romantiska klänningar i ljusrosa och djuprött på sig och viskar i örat på Oleg när de vill föreslå något de tycker är bättre. Det är som att äta middag med en snäll Don Corleone.

- Vet du att jag skulle kunna vara född i de här kvarteren, på Astuzhevaya. Det är värsta sentimentala, när jag är här med mamma brukar jag skälla på henne för att jag inte fick bo här och gå i skolan som ligger runt hörnet, säger Sasha (i Mockba heter Alexandra Sasha).

När tallrikarna är tomma kommer nya med borsjtj, som är godare än vad det låter: benmärg och rödbetor. Sallad med ryska kräftstjärtar och avokado och till slut Donna Klaras specialitet - tårtor och kakor. Deras choklادتårta har vunnit tårtmästerskapet och vallmokakan har så mycket frön i sig att den säkert ger utslag i vilken knarkmätare som helst. Allt smakar gudomligt.

- Ser ni mannen vid bordet bredvid? frågar Oleg plötsligt och ser väldigt pillemarisk ut.

- Ja.

- Sasha, där sitter ingen mindre än sonen till din mammas ungdomsidol, skådespelaren Arkadi Rajkin. Han heter Konstantin.

På Donna Klara hänger alla slags människor: unga, gamla, framgångsrika, glömda och kända. Att sitta där är som att komma hem till sitt stammisfik. Efter middagen skjutsas vi vidare i bil.

Alexandras kommentar:

Ryska bilar luktar som bara ryska bilar luktar. Ungefär som adrenalin från rädslan över bromsar som låter nästan utslitna och rusningstrafiken som fyller asbreda prospekter som glittrar av frosten. Chauffören har samma glasögon som Erlend Øye i Kings of Convenience. Gatorna glänser av all dekorationsbelysning längs Moskvafloden.

- Nästa gång ska vi dricka vodka, säger Oleg glatt innan han släpper av oss.

Vi besöker hotellbaren Art Club i stället. Det passar oss tycker vi, det låter sofistikerat och kul. På väggarna hänger målningar på trista blommor, det är ungefär så mycket konst som visas här. Men här har alla européer som bor på hotellet samlats. Sådana som vi som kanske känner oss lite missförstådda och hemlösa i det här nya landet som vi visserligen tycker om, men som är annorlunda än allt vi är vana vid. De kommer från Holland och hänger med ett portugisiskt band. De gör visserligen bort sig när de i förbifarten nämner att alla ryssar de mött är arga, otrevliga och försöker luras.

- Nej! Ni måste tycka om Ryssland, säger Sasha. Alla är snälla, allt luktar gott!

Vi har i alla fall en tillhörighet tillsammans, några som har samma referenser - Lost in translation igen. Av samma anledning är Sephora den första butiken vi besöker. Redan när vi åkte förbi i bil tidigare blev vi överförtjusta - smink är lika kul i alla länder. Utbudet här är inte lika stort som i andra städer, men det finns Chagnellack och det är egentligen det enda man behöver om man vill känna sig glamourös. Tyvärr är färgerna vi letar efter slut. Alla färgerna vi vill ha. Och det känns ju väldigt ... Ryssland! Så vi går vidare till Kreml.

- Vet du att arkitekten som byggde lökkupolerna, han fick ögonen utstuckna när han var klar, berättar Sasha. De ville inte att han skulle bygga något mer som var lika vackert.

Det var ju synd. Annars hade kanske hela Moskva varit vackert och färgglatt. Röda torget är stängt och öppnar inte förrän klockan tre.

- Det finns ingen anledning, det bara är så, säger militärerna som vaktar och flinar åt frågan.

Där bredvid ligger en ny lyxig galleria full av fina modemärken och kalla människor som vill bli varma. Men det är inget för oss, vi vill ha något mer genuint ryskt. Vid Kievstationen skulle det finnas en marknad och vi föreställer oss babushkor och kanske en och annan balalajka. Tunnelbanan på väg dit är fullproppad med folk som inte har tid att stanna upp och titta på kristallkronorna i taket och hela den vansinniga mosaiken. Det är i tunnelbanan det händer. Där tio miljoner människor passerar har man byggt upp ett lukrativt handelssystem - de så kallade underjordiska övergångarna man passerar på vägen ner i underjorden är fulla av små butiker som säljer allt från brända cd-skivor till billig parfym. Det är som en dröm att gå där och vi handlar vantar, Issei Miyake-parfym och ryska cigaretter. Här nere kan man göra de riktiga fynden.

Men det är också tjuvarnas marknad - så man måste hålla hårt i väskan. Alla vill att vi ska vara i just deras stånd, sedan spelar det ingen roll om de säljer gummiankor, ananas, vackra handgjorda sjalar av getull, mössor eller duschtvål. Sasha tycker att det är fantastiskt och pratar länge och gärna med män som säljer pälsjackor. De vill ha extra pengar till öl om man handlar av dem, men det får de inte.

Dmitry Strashnov är vd för Philips i Ryssland, skulle gärna sitta på en ö och läsa böcker vid ett eventuellt karriärbyte, och är kvällens date. Som den moderna man han är tar han oss till en av Moskvas trendigaste restauranger med italiensk mat på menyn och fönster mot gatan som man inte får fotografera eftersom de är så designade. Dima, som Dmitry heter i Mockba, är lite stressad eftersom han ska avsluta en viktig affär vid midnatt. Trots det har han tagit sig tid att visa rysk gästfrihet och generositet. Fast han blir lite chockad när vi inte vill äta så mycket som han hade planerat att vi skulle. - Sasha, du måste berätta att man inte bara äter en rätt i Ryssland. Här njuter vi av maten.

Sedan skäller han ut personalen för att den inte är uppmärksam eller kunnig nog ("De vet ju inte ens skillnaden på fettucine och tagliatelle!") och tipsar om häftiga ställen vi borde besöka i stället dit "medie-, reklam-, biznez- och modedefolk går".

Medan vi äter har milisen stått utanför restaurangen och väntat på att folk ska åka vidare i sina glassiga bilar. Dmitry blir misstänkt och vi jagas av blåljus en rätt rejäl bit innan vi hittar en refug och kan stanna. Polisen ber Dmitry stiga ur bilen och kollar hans papper. I bilen sjunger Frank Sinatra. - Det var lugnt, jag hade ju inte druckit något. Men annars

brukar det ordna sig bara man har pengar. Jag har hört att om man är riktigt full kan man betala så att man får eskort hem, säger Dmitry när han kommer tillbaka till bilen. Hemma på Art Club står en man och klinkar på ett piano. Han heter Brandon, är amerikan men bor i Italien och jobbar som tv-fotograf.

- Åh man, I can't believe how glad I am I met you! You speak perfect english and all!

Vi är de enda gästerna på Art Club den här kvällen. Vi förstår varandra. Holländska Jurrien som vi träffade några dagar tidigare har också lyckats ta sig upp till frukosten nästa morgon. Det finns mycket konstigt kött och märkliga röror att välja på. Men det gör vi inte: hårdkokta ägg, mackor med ost och mycket kaffe är mer vår grej. Jurrien gillar att vi är från Sverige för hans förra flickvän är svenska och det kommer så mycket bra film därifrån:

- Fucking Åmål, har ni sett den? frågar han.

- Duh!

Om vi har!

I lobbyn står Ludmila Shatrova och väntar på oss i sin päls. Hon har ett liv på kulturministeriet bakom sig och hennes specialitet är det historiska Moskva. Hon tar med oss till halvbyggda moderna platser och berättar skrattande att här skulle det nya Moskva uppstå, men någonstans på vägen var det någon som tog pengarna och drog. Hon har en härlig svart humor som hela tiden tar udden av de hemska historierna hon berättar, om till exempel det vackra KGB-huset vid floden där folk bara bodde i ett par månader innan någon angav dem, de mördades och angivaren fick flytta in. Hon vet också vilka yrken som är välbetalda i Ryssland:

- Bankman, jurist, läkare.

- Vilka kvinnoyrken då?

- Vad ska jag säga, vännen ... Det finns ju det absolut äldsta yrket någonsin.

- Ånej. Hur mycket tjänar de då?

- Tusen dollar per timme.

- Oj.

- Men jag talar inte av erfarenhet.

Hon tar oss till en liten grekisk-ortodox kyrka. Det är en av få gamla kyrkor som överlevde den religiösa utrensningen under kommunisttiden eftersom man då använde den som förvaringslokal. Det är mäsas och damerna sjunger fint och överkligt. Först hör vi inte om det är en skiva som går eller om några sjunger på

riktigt - men det är i högsta grad på riktigt. Ludmila säger att det är många unga som går till kyrkan nuförtiden.

Bara runt hörnet från vår lilla kyrka ligger den stora katedralen. Den kanske ser gammal ut, som kyrkor brukar göra, men i själva verket är den nybyggd, med hjälp av pengar skänkta av privatpersoner och företag och med den gamla katedralen som förlaga. Allt är identiskt med den gamla byggnaden - men gammal stil är svår att efterlikna, och kanske är det därför kyrkan känns mindre sakral än andra. Alla ryssar som har stupat i något krig sägs ha sitt namn här. Mittemot kyrkan ligger Musee of Privat Collection och där serveras billig lunch. På fiket beställer vi in nästan allt på menyn: allt från ryska nationalrätten pirimini till soppor, kaffe och chokladbitar. Det kostar ändå inte mer än 50 kronor per person.

För att få lite litterär kultur är nästa anhalt Michail Mästaren och Margarita Bulgakovs bostad, som blivit till museum. Där är gästboken en nisch i väggen där besökare från hela världen har ritat katter och citerat sitt favoritstycke. Man kan titta på film om författaren och beundra de tidstypiska kläderna. Sasha är den första att hitta rithörnan, hela hon förvandlas till konstnär. Det är också nu vi får reda på att i Ryssland kallas homosexuella män för "blå".

- Var finns ungdomskulturen då? frågar vi Natasha.

Det visar sig att vägen dit går förbi Manolo Blahnik-butiken (ytterligare ett bevis på att i Moskva finns det rum för de dyraste och modernaste konstnärerna. "Prova så mycket ni vill", säger expediterna) och vidare mot universitetsområdet. - Här sitter den musikaliska eliten och fikar, säger Ludmila när vi går förbi Coffee Mania - Moskvas motsvarighet till kaffekedjor som Waynes Coffee.

Därinne spelar de r'n'b och snygga, trendiga kids i alla åldrar fåtöljdansar och ser glada ut. Art Club är abonnerat för konståkningslandslaget den här kvällen. Vi smiter in på deras fest, men tycker inte att bandet som spelar är speciellt intressant.

- Ska vi inte gå och äta på den där restaurangen som Dima rekommenderade. Tidningen Vogue kan väl inte ha fel, om de startar en bar/restaurang måste det vara något bra med det.

Vogue Café är inte känt för alla och det blir lite problematiskt att hitta dit. Till slut finner vi en taxi med koll, som åker en senväg för att det inte ska vara så uppenbart att vi betalar alldeles för mycket för resan. Det händer hela tiden i Moskva.

En gång blir vi så glada över att föraren inte vill ta överpris att vi betalar honom det ändå. På Vogue Café är det fullt ("Kom gärna tillbaka lite senare"), men de har en hel koncern med restauranger i närheten och Biskvit låter fint. Biskvit, modernt inredd med orientaliska influenser och många kuddar, som ligger inne i en lång korridor bredvid flashiga klädbutiker och juvelerare, är också väldigt bra. I hörnet sitter ett gäng engelsmän och pratar cockney och vår tonfisk och haricots verts smakar fantastiskt.

Tillbaka på Vogue Café konstaterar vi att det verkligen finns ett speciellt ryskt mode - fullt av leopardfläckiga skjortor och höga stövlar. Alla har den där ryskt blonda färgen på håret, som Sasha försöker förklara kommer från vattnet, eller sönderblondering eller kylan eller något. Här är alla, eller vill vara, framgångsrika och modeller.

Clashen mellan kvällens flärd och morgonens folkloremarknad vid Izmajlovskij Park är total. Björnskötare tigger pengar genom att bli slickade på kinden av björnar med munkorg. Hästarna har skabb och skötarna ber om pengar till foder. De står bara där och visar upp sig och Kolmården känns väldigt långt bort. Men själva marknaden uppfyller alla våra förväntningar, med fler dockor med dockor i än man kan räkna, allt i pälsväg man kan få, sjalar med typiska ryska blommor och medaljer från kriget. Ju längre in man går, desto hårdare blir det. Längst in är det direkt olämpligt för sådana som vi att vara, säger Ludmila. Där står de gamla krigshjältarna och säljer av sina medaljer och de är inte överförtjusta i västerlänningar. Hon tar med oss hem till sig för att bjuda på lunch i stället. Hennes lägenhet på mindre än fyrtio kvadrat, som hon delar med sin mamma Natasha, ligger längst in i ett hyreshus - man går i långa korridorer och öppnar flera järndörrar för att hitta fram. Det luktar speciellt, desinfektionsmedlet i väggarna sätter sig i kläderna, håret, huden, överallt.
- Mormors väskor luktar så här när hon kommer och hälsar på.
Rysk medicin. Gott, säger Sasha.

Medan vi äter kålsoppa berättar de om sina liv: Natasha om att hon var regissör i ett teatersällskap när hon var ung, uppträdde vid fronten under andra världskriget och att hon har fått flera medaljer för sin lojalitet, Ludmila om att hon är glad att hon är en av de privilegierade som ändå får ut 5 000 rubel i månaden (cirka 1 200 kronor) och att hon har så bra som hon har det som pensionär. Vi dricker vodka och plommonvin, de är uppspelta över att ha gäster, vi är glada att vi har träffat Moskvas mest gästvänliga människor. De älskar att titta på tv. Det är vanligt

att mor och dotter bor ihop som de gör. När vi går säger de att vi inte behöver vara oroliga, och att om vi inte kommer tillbaka till Moskva kommer vi aldrig att träffas igen. De har inte råd att åka utomlands. De sorgsna ryska ögonen tittar fram. Vi lovar att skicka ett kort.

Alexandras kommentar:

Förra gången jag träffade Vanja var jag sjutton år och fick vara med under hans klottrande och på en ganska rolig fotbollsmatch mellan Lokomotiv Moskva och Azerbajdzjan. En dag klättrade vi upp på ett tak på ett rivningshus med ett par av hans kompisar där man hade en utsikt över hela Moskva som gjorde att man tappade andan. Den här gången hinner vi tyvärr inte ses mer än en eftermiddag. Vi ses vid tretiden på Pushkintorget och promenerar till ett hus med ovanligt fina graffitimålningar. Strax efter det möter vi upp Vitalij och en till Sasha utanför ett snabbköp och går till ett nytt rivningshus som luktar aerosol och champagne. En gång hade de en fest där då alla som kom fick en flaska champagne. Efter att ha känt mig i tjugo minuter köper hans kompisar en filmrulle och en tunnelbanebiljett till mig. Jag ska skicka några Underground Productions, den svenska graffititidningen, till dem och säga åt dem att gå till skolan oftare. Men i alla fall Vitya säger att han vill bli grafisk formgivare.

Oleg står redan och väntar på oss när vi kommer tillbaka. Han har med sig rysk champagne och choklad i avskedspresent och är väldigt nöjd över att han är den som får ta oss med på avslutningsmiddag på Donna Klara. Där berättar han historien om när han var ung och drack tjugosex öl på bryggeriet som skolan låg bredvid. Sedan håller han upp de där glasen med rysk vodkan och ler sitt finurliga leende.

Art Club är stängt den här kvällen, men vi vill inte gå och lägga oss och letar upp amerikanen/Italienemigranten Brandon. Han är på sitt rum och vi fixar en fest. Det snöar över Mockba och vi ångrar lite att vi inte kastade mynt där vid Röda torget. Gör man det betyder det att man kommer att komma tillbaka. Vi har bara skrapat på ytan av Ryssland - och det har varit speciellt. Kärleken som Sasha pratar om är lätt att förstå, men svårare att känna.